

Porovnání klasických konstrukcí – jména

Jména (identifikátory)

-max. délka (Fortran= 6, Fortran90, ANSI C = 31, Cobol 30, C++ neom., ale omezeno implementací; ADA, Java = neom.)

-case sensitivity (C++,C, Java ano, ostatní ne). Nevýhodou je zhoršení čitelnosti = jména vypadají stejně , ale mají různý význam.

Speciální slova

–Klíčová slova = v určitém kontextu mají speciální význam

–Předdefinovaná slova = identifikátory speciálního významu, které lze předefinovat (např vše z balíku java.lang – String, Object, System...)

–Rezervovaná slova = nemohou být použita jako uživatelem definovaná jména (např.abstract, boolean, break, ..., if, ..., while)

Proměnné = abstrakce paměťových míst

Formálně = 6tice atributů

(jméno, adresa, hodnota, typ, doba existence, rozsah platnosti)

Způsob deklarace: explicitní / implicitní

Porovnání klasických konstrukcí – jména

- Jméno – nemají je všechny proměnné
- Adresa – místo v paměti (během doby výpočtu či místa v programu se může měnit)
- Aliasy – dvě proměnné sdílí ve stejné době stejné místo
  - Pointery
  - Referenční proměnné
  - Variantní záznamy (Pascal)
  - Uniony (C, C++)
  - Fortran (EQUIVALENCE)
  - Parametry podprogramů
- Typ – určuje množinu hodnot a operací
- Hodnota – obsah přiděleného místa v paměti

- L hodnota = adresa proměnné
- R hodnota = hodnota proměnné
- Binding = vazba proměnné k atributu

Porovnání klasických konstrukcí – jména a typy

Kategorie proměnných podle vazby s typem a s paměťovým místem

- **Statická vazba** (jména s typem / s adresou)
navázání se provede před dobou výpočtu a po celou exekuci se nemění
Vazba s typem určena buď explicitní deklarací nebo implicitní deklarací
- **Dynamická vazba** (jména s typem / s adresou)
nastane během výpočtu nebo se může při exekuci měnit
  - Dynamická vazba s typem
specifikována přiřazováním (např. Lisp)
výhoda – flexibilita (např. generické jednotky)
nevýhoda- vysoké náklady + obtížná detekce chyb při překladu
  - Vazba s pamětí (nastane alokací z volné paměti, končí dealokací)
doba existence proměnné (lifetime) je čas, po který je vázána na určité paměťové místo.

Porovnání klasických konstrukcí – jména a typy

Kategorie proměnných podle doby existence (lifetime)

- **Statické** = navázání na paměť před exekucí a nemění se po celou exekuci
Fortran 77, C static
výhody: efektivní – přímé adresování, podpr. senzitivní na historii
nevýhody: bez rekurze
- **Dynamické**
V zásobníku = přidělení paměti při exekuci zpracování deklarací. Pro skalární proměnnou jsou kromě adresy přiděleny atributy staticky (lokální prom. C, Pascalu).
výhody: rekurze, nevýhody: režie s alokací/dealokací, ztrácí historickou informaci, neefektivní přístup na proměnné (nepřímé adresy)

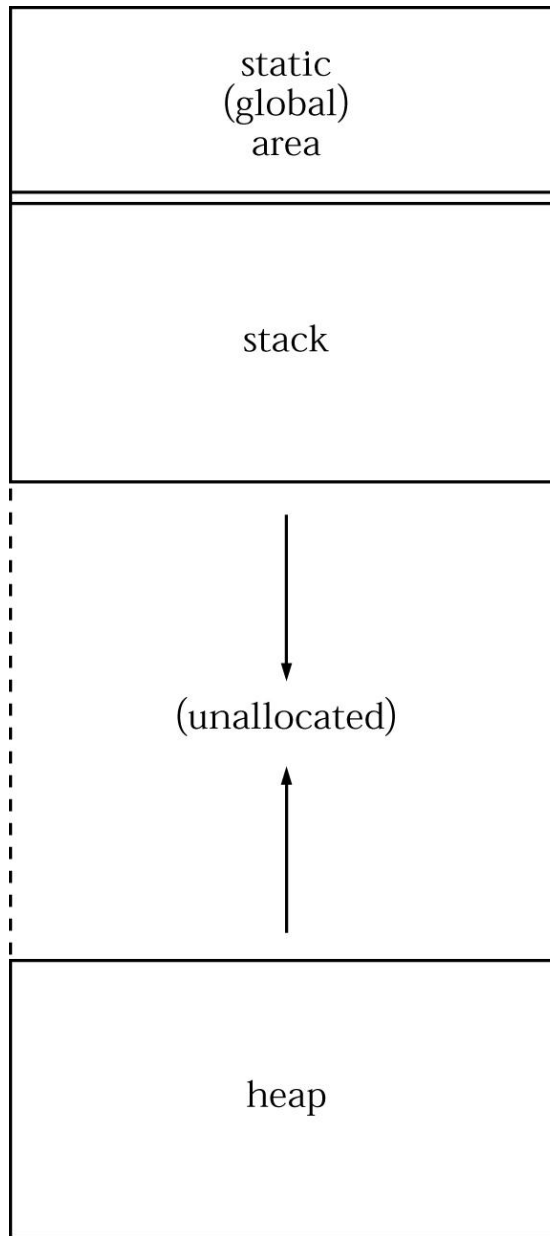
Explicitní na haldě = přidělení / uvolnění direktivou v programu během výpočtu.
Zpřístupnění pointerů nebo odkazy (objekty ovládané new/delete v C++, objekty Javy)

výhody: umožňují plně dynamické přidělování paměti,
nevýhody: neefektivní a nespolehlivé (zejm. při slabším typovém systému)

Implicitní přidělování na haldě = alokace/dealokace způsobena přiřazením

Výhody: flexibilita, nevýhody: neefektivní – všechny atributy jsou dynamické, špatná detekce chyb

Většina jazyků používá kombinace – násl. obr.ukazuje rozdělení pam.prostoru

Porovnání klasických konstrukcí – typy

Typová kontrola je aktivita zabezpečující, že operandy operátorů jsou kompatibilních typů

Kompatibilní typy jsou takové, které jsou buď legální pro daný operátor, nebo jazyk dovoluje implicitní konverzi pomocí překladačem generovaných instrukcí na legální typ (automatická konverze = anglicky coercion)

Při statické vazbě s typem je možná statická typová kontrola

Při dynamické vazbě s typem je nutná dynamická typová kontrola.

Programovací jazyk má silný typový systém, pokud typová kontrola odhalí veškeré typové chyby

Problémy s typovou konverzí:

- a) Při zužování $R \rightarrow I$ (možná neproveditelnost rounding/truncation),
- b) Při rozšiřování $I \rightarrow R$ (možná ztráta přesnosti)

Porovnání klasických konstrukcí – typy

Konkrétní jazyky (které mají/nemají silný typový systém):

- Fortran77
nemá z důvodů parametrů, příkazu Equivalence
- Pascal
není plně silný protože dovoluje variantní záznamy
- C, C++
nemá z důvodů lze obejít typovou kontrolu parametrů, uniony nejsou kontrolovány
- ADA, Java
téměř jsou –

Pravidla pro **coerci** (implicitně prováděnou konverzi) výrazně oslabují silný typový systém

Porovnání klasických konstrukcí – typy

Kompatibilita typů se určuje na základě:

Jmenné kompatibility – dvě proměnné jsou kompatibilních typů, pokud jsou uvedeny v téže deklaraci, nebo v deklaracích používajících stejného jména typu

dobře implementovatelná, silně restriktivní

Strukturální kompatibility – dvě proměnné jsou kompatibilní mají-li jejich typy identickou strukturu

flexibilnější, hůře implementovatelné

Pascal a C (kromě záznamů) používá strukturální,
ADA, Java - jmennou

Porovnání klasických konstrukcí – jména a typy

Rozsah platnosti (scope) proměnné je částí programového textu, ve kterém je proměnná viditelná. Pravidla viditelnosti určují, jak jsou jména asociována s proměnnými

Rozsah existence (lifetime) je čas, po který je proměnná vázána na určité paměťové místo

Statický (lexikální) rozsah platnosti

- Určen programovým textem
- K určení asociace jméno – proměnná je třeba nalézt deklaraci
- Vyhledávání: nejprve lokální deklarace, pak globálnější rozsahová jednotka, pak ještě globálnější. . . Uplatní se pokud jazyk dovolí vnořování prog.jednotek
- Proměnné mohou být zakryty (slepé skvrny)
- C++, ADA, Java dovolují i přístup k zakrytým proměnným (Třída.proměnná)
- Prostředkem k vytváření rozsahových jednotek jsou bloky

Dynamický rozsah platnosti

- Založen na posloupnosti volání programových jednotek (namísto hlediska statického tvaru programového textu, řídí se průchodem výpočtu programem)
- Proměnné jsou propojeny s deklaracemi řetězcem vyvolaných podprogramů

Porovnání klasických konstrukcí – jména a typy

```
Př. MAIN
  deklarace x
  SUB 1
    deklarace x
    ...
    call SUB 2
    ...
  END SUB 1
  SUB 2
    ...
    odkaz na x // je x z MAIN nebo ze SUB1 ?
    ...
  END SUB 2
  ...
  CALL SUB 1
  ...
END MAIN
```

Porovnání klasických konstrukcí – jména a typy

Rozsah platnosti (scope) a rozsah existence (lifetime) jsou různé pojmy. Jméno může existovat a přitom být nepřístupné.

Referenční prostředí jsou jména všech proměnných viditelných v daném místě programu

V jazycích se statickým rozsahem platnosti jsou referenčním prostředím jména lokálních proměnných a nezakrytých proměnných obklopujících jednotek

V jazycích s dynamickým rozsahem platnosti jsou referenčním prostředím jména lokálních proměnných a nezakrytých proměnných aktivních jednotek

Porovnání klasických konstrukcí – jména a typy

```
public class Scope
{
    public static int x = 20;
    public static void f()
    {
        System.out.println(x);
    }
    public static void main(String[] args)
    {
        int x = 30;
        f();
    }
}
```

Java používá statický scope, takže tiskne . . .20

Pokud by používala dynamický, pak tiskne . . .30

Dynamický používá originální LISP, VBScript, Javascript, Perl (starší verze)

Porovnání klasických konstrukcí – jména a typy

Konstanty (mají fixní hodnotu po dobu trvání jejich existence v programu, nemají atribut adresa = na jejich umístění nelze v programu odkazovat) :

- Určené v době překladu – př. Javy:

```
static final int zero = 0;
```

- Určené v době zavádění programu

```
static final Date now = new Date();
```

- Dynamické konstanty: -v C# konstanty definované readonly

-v Javě: každé non-static final přiřazení v konstruktoru.

-v C: #include <stdio.h>

```
const int i = 10; // i je statická urč. při překladu
```

```
const int j = 20 * 20 + i; // j „ ----- „
```

```
int f(int p) {
```

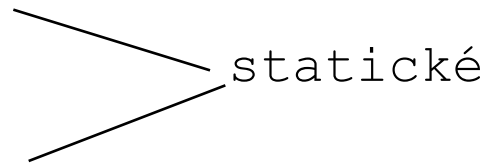
```
    const int k = p + 1; // k je dynamická
```

```
    return k + l + j;
```

```
}
```

- Literály = konstanty, které nemají jméno

- Manifestová konstanta = jméno pro literál

Porovnání klasických konstrukcí – typy

Typ: Definuje kolekci datových objektů a operací na nich proveditelných

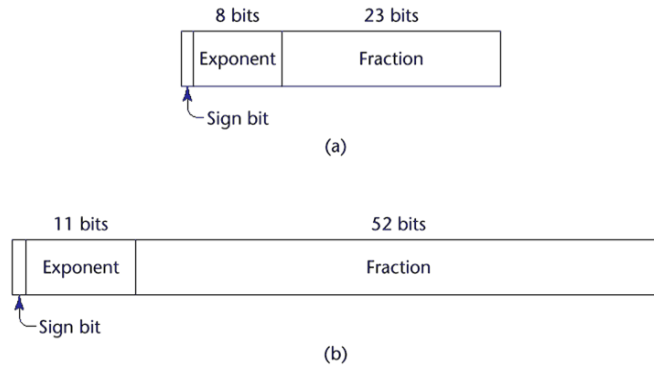
- primitivní = jejich definice nevyužívá jiných typů
- složené

Integer – reflektují hardwareové možnosti počítače, aproximace celých čísel

Floating Point – obvykle reflektují hardware, aproximace reálných čísel (např.

ADA type delka is digits 12 range 0.0 ..300000.0;) – !!!pozor na konverze!!!

v jazycích pro vědecké výpočty zaváděn min. ve dvou formách

Decimal -pracují s přesným počtem cifer (finanční aplikace)

Boolean –obvykle implementovány bytově, lze i bitově. V C je nahražen *int* 0 / nenula

Character –kódování ASCII (128 znaků), UNICODE (16 bitů) Java, Python i C#

Porovnání klasických konstrukcí – typy

Ordinální (zobrazitelné=přečíslitelné do integer). Patří sem:

- primitivní mimo float
- definované uživatelem (pro čitelnost a spolehlivost programu). Zahrnují:

-**vyjmenované typy** =uživatel vyjmenuje posloupnost hodnot typu,
Implementují se jako seznam pojmenovaných integer konstant,
např Pascal, ADA, C++

```
type BARVA = (BILA, ZLUTA, CERVENA, CERNA ) ;
```

```
C# př. enum dny {pon, ut, str, ctvr, pat, sob, ned};
```

Java je má od 1.5 př. public enum Barva (BILA,ZLUTA,CERVENA,CERNA);

V nejjednodušší podobě lze chápat také jako seznam integer

Realizovány ale jako typ třída Enum. Možnost konstruktorů, metod, ...

ale uživatel nemůže vytvářet potomky Enum

enum je klíčové slovo.

-**typ interval** =souvislá část ordinálního typu. Implementují se jako
typ jejich rodiče (např. type RYCHLOST = 1 .. 5)

Výhody:ordinálních typů jsou čitelnost, bezpečnost

Porovnání klasických konstrukcí – typy

String – hodnotou je sekvence znaků

- Pascal, C, C++ = nepřimitivní typ, pole znaků
- Java má typ, String class – hodnotou jsou konstantní řetězce, StringBuffer class – lze měnit hodnoty a indexovat, je podobné jako znaková pole
- ADA, Fortran90, Basic, Snobol = spíše primitivní typ, množství operací
- délka řetězců:
  - statická (Fortran90, ADA, Cobol, String class Javy), efektivní implementace
  - limitovaná dynamická (C, C++ indikují konec znakem null)
  - dynamická (Snobol4, Perl, Python), časově náročná implementace

Porovnání klasických konstrukcí – typy

Array – agregát homogenních prvků, identifikovatelných pozicí relativní k prvnímu prvku

V jazycích odlišnosti:

jaké mohou být typy indexů ?

C, Fortran, Java celočíselné, ADA, Pascal ordinální

? Způsob alokace

1. Statická pole (= pevné délky)
ukládána do statické oblasti paměti (Fortran77), globální pole Pascalu, C.
Meze indexů jsou konstantní
2. Statická pole ukládaná do zásobníku
(Pascal lokální, C lokální mimo static)
3. Dynamická v zásobníku . (ADA)
(= délku určují hodnoty proměnných). Flexibilní
4. Dynamická na haldě (Fortran90, Java, Perl).

Porovnání klasických konstrukcí – typy

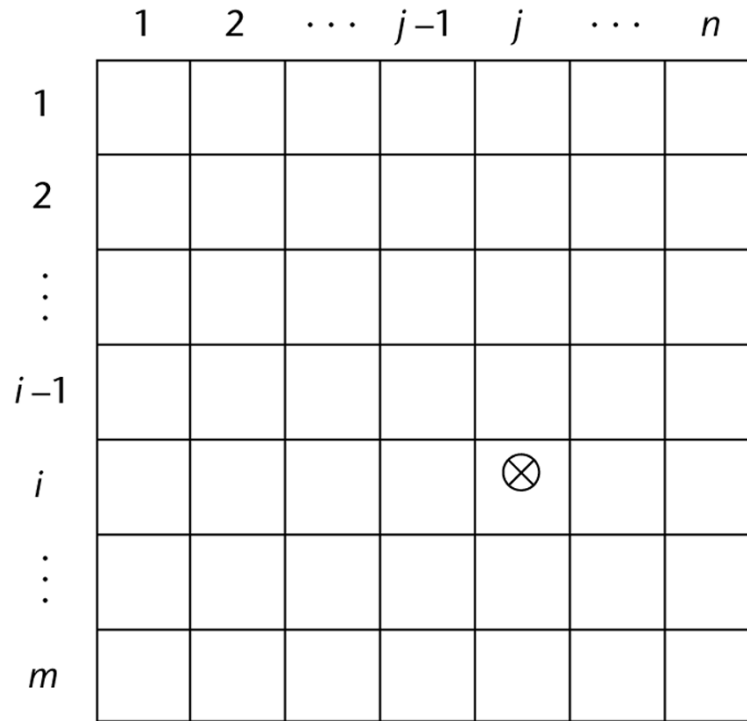
Přístupová fce pro jednorozměrné pole má tvar

$$\text{location}(\text{vector}[k]) = \text{address}(\text{vector}[\text{lower\_bound}]) \\ + ((k - \text{lower\_bound}) * \text{element\_size})$$

Přístupová fce pro vícerozměrná pole (řazení po sloupcích / řádcích)

$$\text{location}(a[i,j]) = \text{address of } a[\text{row\_lb}, \text{col\_lb}] + (((i - \text{row\_lb}) * n) + (j - \text{col\_lb})) * \text{element\_size}$$

// lb = lower bound

Porovnání klasických konstrukcí – typy

Co o poli potřebuje vědět překladač je tzv. deskriptor pole

jednorozměrné

Array
Element type
Index type
Index lower bound
Index upper bound
Address

vícerozměrné

Multidimensioned array
Element type
Index type
Number of dimensions
Index range 1
⋮
Index range n
Address

Porovnání klasických konstrukcí – typy

Asociativní pole

Perl, Python mají asociativní pole = neuspořádaná kolekce dvojic (klíč, hodnota), nemají indexy

- **Př. Perl: Jména začínají %; literály jsou odděleny závorkami**

```
%cao_temps = ("Mon" => 77, "Tue" => 79, "Wed" => 65, ...);
```

- **Zpřístupnění je pomocí slož.závorek s klíčem**

```
$cao_temps{"Wed"} = 83;
```

- **Prvky lze odstranit pomocí delete**

```
delete $cao_temps{"Tue"};
```

Porovnání klasických konstrukcí – a typy

Record –(záznam) možně heterogenní agregát datových prvků, které jsou zpřístupněny jménem (kartezský součin v prostoru typů položek)
odkazování na položky OF notací Cobol, ostatní „.“ notací
Př C **struct {int i; char ch;} v1,v2,v3;**

Operace -přiřazení (pro identické typy), inicializace, porovnání

Uniony – typy, jejichž proměnné mohou obsahovat v různých okamžicích výpočtu hodnoty různých typů.

Př. C **union u_type {int i; char ch;} v1,v2,v3; /* free union- nekontroluje typ*/**

Př.Pascal

```
type R = record
```

```
    ...
```

```
    case RV : boolean of                /*discriminated union*/  
        false : (i : integer);  
        true : (ch : char)
```

```
    end;
```

```
var V : R; ...
```

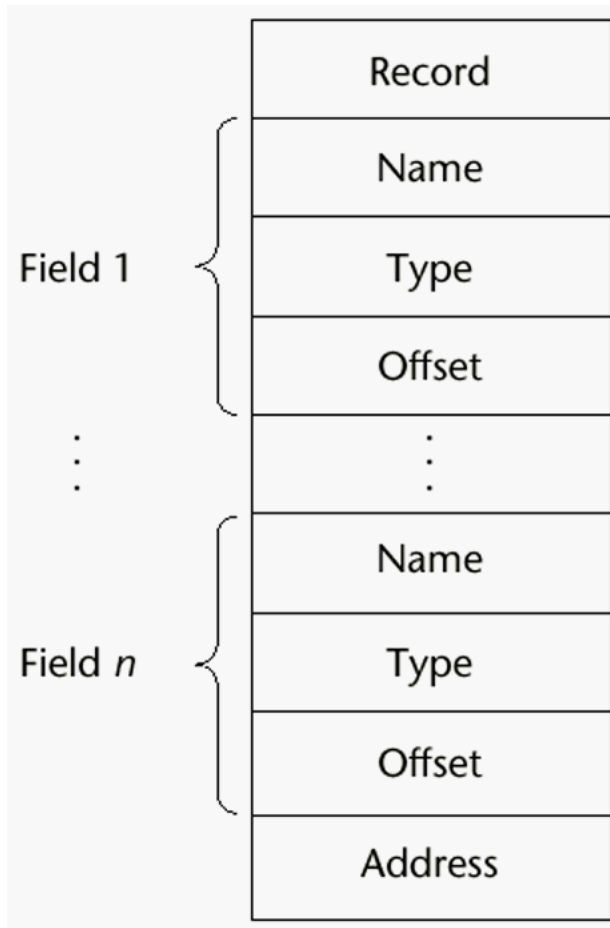
```
V.RV := false; V.i := 2; V.RV := true; write(V.ch);
```

řádně se přeloží a vypíše nesmysl. %

Porovnání klasických konstrukcí – typy

Přístup k prvkům záznamu je mnohem rychlejší než k prvku pole

$$\text{Location (record.field}_i) = \text{address (record.field}_1) + \sum_{i=1}^{n-1} \text{offset}_i$$

Porovnání klasických konstrukcí – typy

Set – typ, jehož proměnné mohou mít hodnotu neuspořádané kolekce hodnot ordinálního typu

Zavedeny v Pascalu

type NejakyTyp = Set of OrdinalniTyp (*třeba char*);

Java, Python má třídu pro set operace, Ada a C je nevedou

Implementace – bitovými řetězci, používají logické operace

Vyšší efektivita než pole ale menší pružnost (omezovaný počet prvků)

Porovnání klasických konstrukcí – typy

Pointer - typ nabývající hodnot paměťového místa a nil (někde null)

Použití pro: -nepřímé adresování normálních proměnných
                      -dynamické přidělování paměti

Operace s ukazateli: -přiřazení, dereference

Špatnost ukazatelů = **dangling** (neurčená hodnota) **pointers** a **ztracené** proměnné

Pascal   – má jen pointery na proměnné z heapu

                  alokované pomocí **new** a uvolňované **dispose**

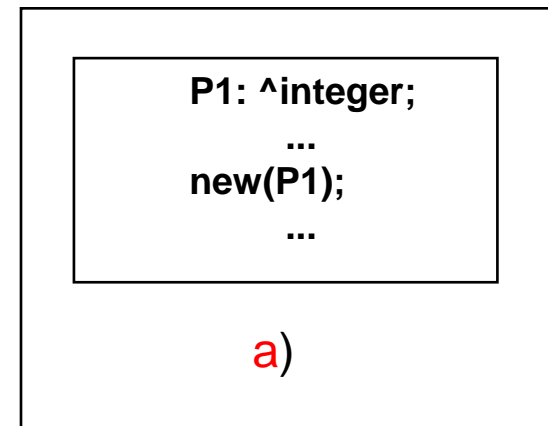
- dereference tvaru jménopointeru^.položka

new(P1); P2 := P1; dispose(P1); P2 je teď dangling pointer

Problém ztracených proměnných

new(P1); .... new(P1); /* b)

V místě **a) i b)** je ztracená paměť

- implementace **dispose** znemožňující dangling není možná

Porovnání klasických konstrukcí – typy

C, C++ * je operátor dereference

& je operátor produkující adresu proměnné

`j = *ptr` přiřadí `j` hodnotu umístěnou v `ptr`

Pointer bývá položkou záznamu, pak tvar: `*p.položka`, nebo `p → položka`

Pointerová aritmetika `pointer + index`

```
float stuff[100];
```

```
float *p; // p je ukazatel na float
```

```
p = stuff;
```

`*(p+5)` je ekvivalentní `stuff[5]` nebo `p[5]`

`*(p+i)` je ekvivalentní `stuff[i]` nebo `p[i]`

Pointer může ukazovat na funkci (umožňuje přenášet fce jako parametry)

Dangling a ztraceným pointerům nelze nijak zabránit

Porovnání klasických konstrukcí – typy

Nebezpečnost pointerů v C:

```
main()
{ int x, *p;
  x = 10;
  *p = x;      /* p =&x teprve tohle je správně*/
  return 0;
}
```

Pointer je neinicializovaný, hodnota x se přiřadí do neznáma

```
main()
{ int x,*p;
  x = 10; p=x;      /* p =&x tohle je správně*/
  printf(“%d”,*p);
  return 0;
}
```

Pointer je neinicializovaný, tiskne neznámou hodnotu

Porovnání klasických konstrukcí – typy

- ADA
- pouze proměnné z haldy (access type)
  - dereference (pointer . jméno_položky)
  - dangling významně potlačeno (automatické uvolňování místa na haldě, jakmile se výpočet dostane mimo rozsah platnosti ukazatele)

Hoare prohlásil: “The introduction of pointers into high level languages has been a step backward” (flexibility ↔ safety)

Java:

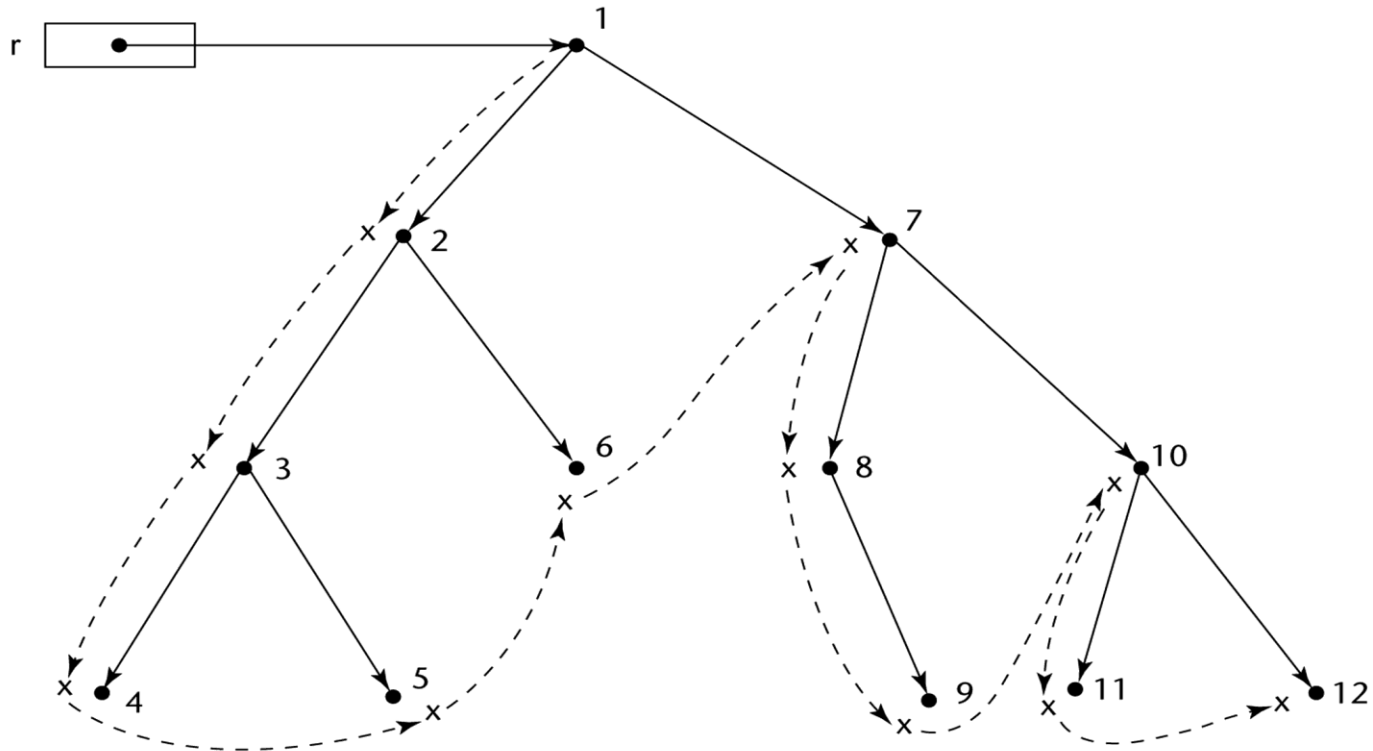
- nemá pointery
- má referenční proměnné (ukazují na objekty místo do paměti)
- referenčním proměnným může být přiřazen odkaz na různé instance třídy. Instance Java tříd jsou dealokovány implicitně ⇒ dangling reference nemůže vzniknout.
- Paměť haldy je uvolněna garbage collectorem, poté co systém detekuje, že již není používána.

C#:

- má pointer tvaru *referent-type * identifikátor* type může být i void
- metody pracující s pointerem musí mít modifikátor *unsafe*
- referenční proměnné má také

Porovnání klasických konstrukcí – Manažování haldy:

- Čítačem odkazů (každá buňka vybavena čítačem, když $0 \Rightarrow$ ji vrátí do volných)
- Garbage collectorem (když nemá, prohledá všechny buňky a haldu zdrčne)

Průběh označování paměťových míst čističem

Porovnání klasických konstrukcí – výrazy a příkazy

Výrazy - aritmetické
-logické

Ovlivnění vyhodnocení:

1. Precedence operátorů?
2. Asociativita operátorů?
3. Arita operátorů?
4. Pořadí vyhodnocení operandů?
5. Je omezován vedlejší efekt na operandech?
 $X=f(&i)+(i=i+2);$ je dovoleno v C
6. Je dovoleno přetěžování operátorů?
7. Je alternativnost zápisu (Java, C) $C=C+1; C+=1; C++; ++C$ mají tentýž efekt, což neprospívá čitelnosti

Porovnání klasických konstrukcí – výrazy a příkazy

```
#include <stdio.h>
```

```
int f(int *a);
```

```
int main()
```

```
{int x,z;
```

```
int y=2; int i=3;
```

```
/*C, C++, Java přiřazení produkuje výslednou hodnotu použitelnou jako operand*/
```

```
x = (i=y+i) + f(&i); /* ?pořadí vyhodnocení operandů jazyky neurčují*/
```

```
printf("%d\n",i); printf("%d\n",x);
```

```
y=2; i=3;
```

```
z = f(&i) + (i=y+i); /* ?pořadí vyhodnocení a tedy výsledek se mohou lišit*/
```

```
printf("%d\n",z); printf("%d\n",i);
```

```
getchar();
```

```
return 0;
```

```
} /*BC vyhodnocuje nejdříve fci, ale MicrosoftC vyhodnocuje zprava doleva*/
```

```
int f(int *i)
```

```
{int x;
```

```
*i = *i * *i;
```

```
return *i;
```

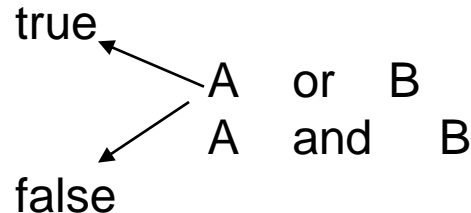
```
}
```

Porovnání klasických konstrukcí – výrazy a příkazy

!! u C, C++ na záměnu `if (x = y) ...` /*je přiřazením ale produkuje log. hodnotu*/
se zápisem `if (x == y) ...`

Proto C#, Java dovolují za `if` pouze logický výraz

Logické výrazy nabízí možnost zkráceného vyhodnocení

ADA

if A and then B then S1 else S2 end if;

if A or else B then S1 else S2 end if;

zkrácené:

if A and then B then S1 else S2 end if;

if A or else B then S1 else S2 end if;

Java

např. pro **(i=1;j=2;k=3;):**

if (i == 2 && ++j == 3) k=4; ?jaký výsledek

i=1, j=2, k=3

Porovnání klasických konstrukcí – výrazy a příkazy

Využití podmíněných výrazů

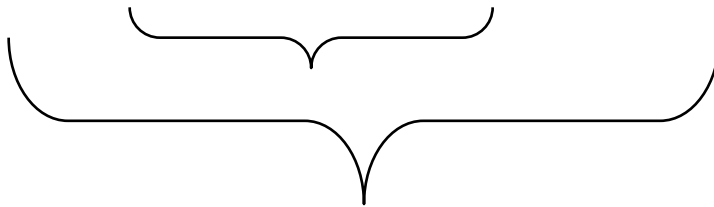
v přiřazovacích příkazech C jazyků, Javy $k = (j == 0) ? j+1 : j-1 ;$
(pozn. v C jazycích, Javě produkuje přiřazení hodnotu, může být ve výrazu.)

v řídicích příkazech

neúplný a úplný podmíněný příkaz

problém „dangling else“ při vnořovaném „if“

if x=0 then if y=0 then z:=1 else z:=2;

řešení: Pascal, Java – else patří k nejbližšímu nespárovanému if
ADA – párování if ... end if

Porovnání klasických konstrukcí – výrazy a příkazy

Příkaz vícenásobného selektoru - přepínač

Pascal, ADA:

case expression of

constant_list : statement1;

....

constant_list*n* : statement*n*;

end;

Alternativa else / others. „Návěští“ ordinálního typu

C jazyky, Java

switch (expression) {

case constant_expr1 : statements;

....

case constant_expr*n* : statements*n*;

default : statements

}

Alternativy u **C**, **C++**, **Java** separuje „break“, u **C#** také goto.

„Návěští“ je výraz typu **int**, **short**, **char**, **byte** u **C#** i **enum**, **string**.

Porovnání klasických konstrukcí – výrazy a příkazy

Cykly

loop ... end loop;	primitivní tvar
while <i>podmínka</i> do ...; while (<i>podmínka</i>) <i>příkaz</i> ;	cyklus logicky řízený pretestem Pascal, ADA Cjazyky, Java
repeat ... until <i>podmínka</i> ; do { <i>příkazy</i> ; } while (<i>podmínka</i>);	cyklus logicky řízený posttestem Pascal Cjazyky, Java
for ... ;	s parametrem cyklu, krokem, iniciální a koncovou hodnotou

Pascal:

for *variable* := *init* **to** *final* **do** *statement*;

po skončení cyklu není hodnota *variable* definována

ADA obdobně, ale *variable* je implic. deklarovanou proměnnou cyklu, vně neexistuje

Java vyžaduje explicitní deklaraci parametru cyklu

Porovnání klasických konstrukcí – výrazy a příkazy

C++, C#, Java

```
for (int count = 0; count < fin; count++) { ... };
```

1.

2.

4.

3.

Co charakterizuje cykly:

- Jakého typu mohou být parametr a meze cyklu?
- Kolikrát se vyhodnocují meze a krok?
- Kdy je prováděna kontrola ukončení cyklu?
- Lze uvnitř cyklu přiřadit hodnotu parametru cyklu?
- Jaká je hodnota parametru po skončení cyklu?
- Je přípustné skočit do cyklu?
- Je přípustné vyskočit z cyklu?

Porovnání klasických konstrukcí – výrazy a příkazy

Rozporný příkaz skoku

Nevýhody

- znehledňuje program
- je nebezpečný
- znemožňuje formální verifikaci programu

Výhody

- snadno implementovatelný
- efektivně implementovatelný

Formy návěstí:

číslo: Pascal

číslo Fortran

identifikátor: Cjazyky

<<identifikátor>> ADA

proměnná PL/1

Java nemá skok GOTO, částečně jej nahrazuje break, ten ukončí blok s nav

```
nav1: {  
    nav2: {  
        break nav2;  
    }  
}
```

Porovnání klasických konstrukcí – výrazy a příkazy

Zásada: Používej skoků co nejméně

Př. Katastrofický důsledek snahy po obecnosti (zavest promennou navesti v PL1)

```
B1: BEGIN; DCL L LABEL;
```

```
...
```

```
B2: BEGIN; DCL X,Y FLOAT;
```

```
...
```

```
L1: Y=Y+X;
```

```
...
```

```
L=L1;
```

```
END;
```

```
...
```

```
GOTO L; --zde existuje promenna L, ale hodnota L1 jiz neexistuje, jsme mimo B1
```

```
END;
```

Porovnání klasických konstrukcí – podprogramy

Procedury a Funkce jsou nejstarší formou abstrakce – abstrakce procesů
(Java a C# nemají klasické funkce, ale metody mohou mít libovolný typ)

Základní charakteristiky:

- Podprogram má jeden vstupní bod
- Volající je během exekuce volaného podprogramu pozastaven
- Po skončení běhu podprogramu se výpočet vrací do místa, kde byl podprogram vyvolán

Pojmy:

- Definice podprogramu
- Záhlaví podprogramu
- Tělo podprogramu
- Formální parametry
- Skutečné parametry
- Korespondence formálních a skutečných parametrů
  - jmenná   vyvolání: jménopp(jménoformálního jménoskutečného, ...
  - poziční   vyvolání: jménopp(jménoskutečného, jménoskutečného...
- Default (předběžné) hodnoty parametrů

Porovnání klasických konstrukcí – podprogramy

Kritéria hodnocení podprogramů:

- Způsob předávání parametrů?
- Možnost typové kontroly parametrů ?
- Jsou lokální proměnné umisťovány staticky nebo dynamicky?
- Jaké je platné prostředí pro předávané parametry, které jsou typu podprogram ?
- Je povoleno vnořování podprogramů ?
- Mohou být podprogramy přetíženy (různé podprogramy mají stejné jméno) ?
- Mohou být podprogramy generické ?
- Je dovolena separátní kompilace podprogramů ?

Ad umístění lokálních proměnných:

-dynamicky v zásobníku

umožní rekurzivní volání a úsporu paměti

potřebuje čas pro alokaci a uvolnění, nezachová historii, musí adresovat nepřímo

(Pascal, Ada výhradně dynamicky, Java, C většinou)

-dynamicky na haldě (Smalltalk)

-staticky, pak opačné vlastnosti (Fortran90 většinou, C static lokální proměnné)

Porovnání klasických konstrukcí – podprogramy

Lokální data podprogramů jsou spolu s dalšími údaji uloženy v AKTIVAČNÍM ZÁZNAMU

Místo pro lokální proměnné

Místo pro předávané parametry

(Místo pro funkční hodnotu u funkcí)

Návratová adresa

Informace o uspořádání aktivačních záznamů

Místo pro dočasné proměnné při vyhodnocování výrazů

Aktivační záznamy většiny jazyků jsou umístěny v zásobníku.

- Umožňuje vnořování rozsahových jednotek
- Umožňuje rekurzivní vyvolání

-Aktuální AZ je přístupný prostřednictvím ukazatele (nazvěme ho B) na jeho bázi

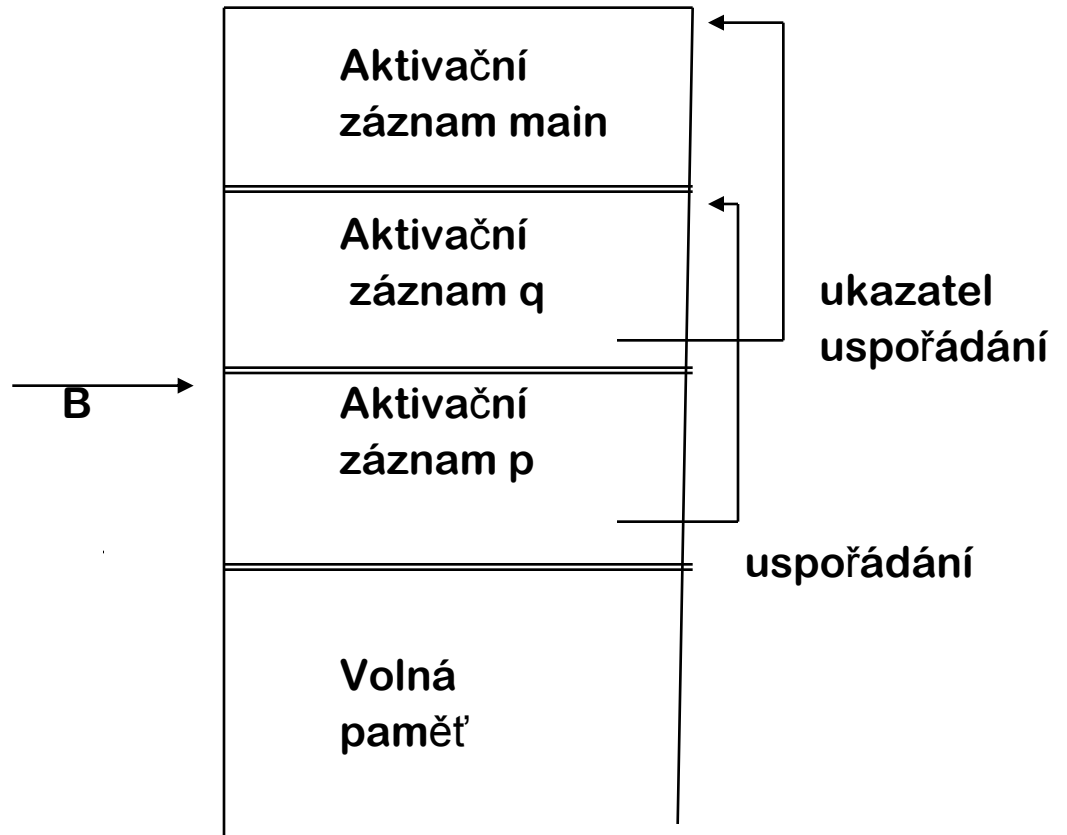
-Po skončení rozsahové jednotky je její AZ odstraněn ze zásobníku dle ukazatele uspořádání AZ

Porovnání klasických konstrukcí – podprogramy

Př. v jazyce C

```
int x;  
void p( int y)  
{ int i = x;  
  char c; ...  
}  
void q ( int a)  
{ int x;  
  p(1);  
  ukazatel  
}  
main()  
{ q(2);  
  return 0;  
}
```


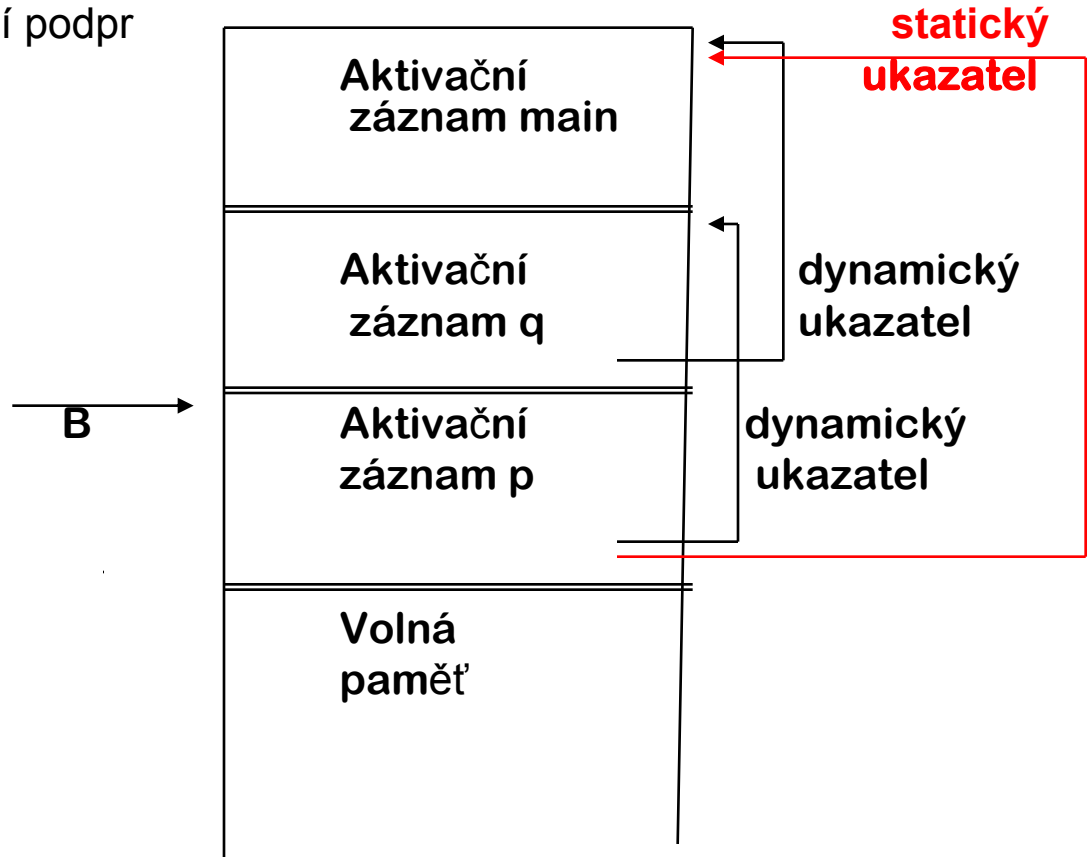
Jazyky se statickým rozsahem platnosti proměnných a vnořováním podprogramů vyžadují dva typy ukazatelů uspořádání (řetězců ukazatelů):

1. (dynamický) Na rušení AZ opuštěných rozsahových jednotek (viz výše)
2. (statický) pro přístup k nelokálním proměnným

Porovnání klasických konstrukcí – podprogramy

Př. Uvažujme možnost vnořování podpr

```
main() {  
    int x;  
    void p( int y)  
    { int i = x;  
      char c; ...  
    }  
    void q ( int a)  
    { int x;  
      p(1);  
    }  
  
    q(2);  
    return 0;  
}
```


K přístupu na proměnnou x z funkce p je nutno použít statický ukazatel
V C, C++ má statický řetěz délku 1, není proto nutný. V Adě, Pascalu může
nabývat libovolné délky

Porovnání klasických konstrukcí – podprogramy

- Použití řetězce dynamických ukazatelů k přístupu k nelokálním proměnným způsobí, že nelokální proměnné budou zpřístupněny podle dynamické úrovně AZ
- Použití řetězce statických ukazatelů způsobí, že nelokální proměnné budou zpřístupněny podle lexikálního tvaru programu
- Cjazyky, Java mají buď globální (static) proměnné, které jsou přístupné přímo, nebo lokální patřící aktuálnímu objektu / vrcholovému AZ, které jsou přístupné přes „this“ pointer
- Jazyky s vnořovanými podprogramy při odkazu na proměnnou, která je o n úrovní globálnější než-li aktuálně prováděný podprogram, musí sestoupit do příslušného AZ o n úrovní statického řetězce.
- Úroveň vnoření L rozsahových jednotek, potřebnou velikost AZ a offset F proměnných v AZ vůči jeho počátku zaznamenává překladač. (L, F) je dvojice, která reprezentuje adresu proměnné.

Porovnání klasických konstrukcí – podprogramy

Způsoby předávání parametrů:

- **Hodnotou** (in mode), obvykle předáním hodnoty do parametru (lokální proměnné) podprogramu (Java). Vyžaduje více paměti, zdržuje přesouváním
- **Výsledkem** (out mode), do místa volání je předána při návratu z podprogramu lokální hodnota. Vyžaduje dodatečné místo i čas na přesun
- **Hodnotou výsledkem** (in out mode), kopíruje do podprogramu i při návratu do místa volání. Stejné nevýhody jako předešlé
- **Odkazem** (in out mode), předá se přístupová cesta. Předání je rychlé, nepotřebuje další paměť. Parametr se musí adresovat nepřímou, může způsobit synonyma.

```
podprogram Sub( a , b ) ;
```

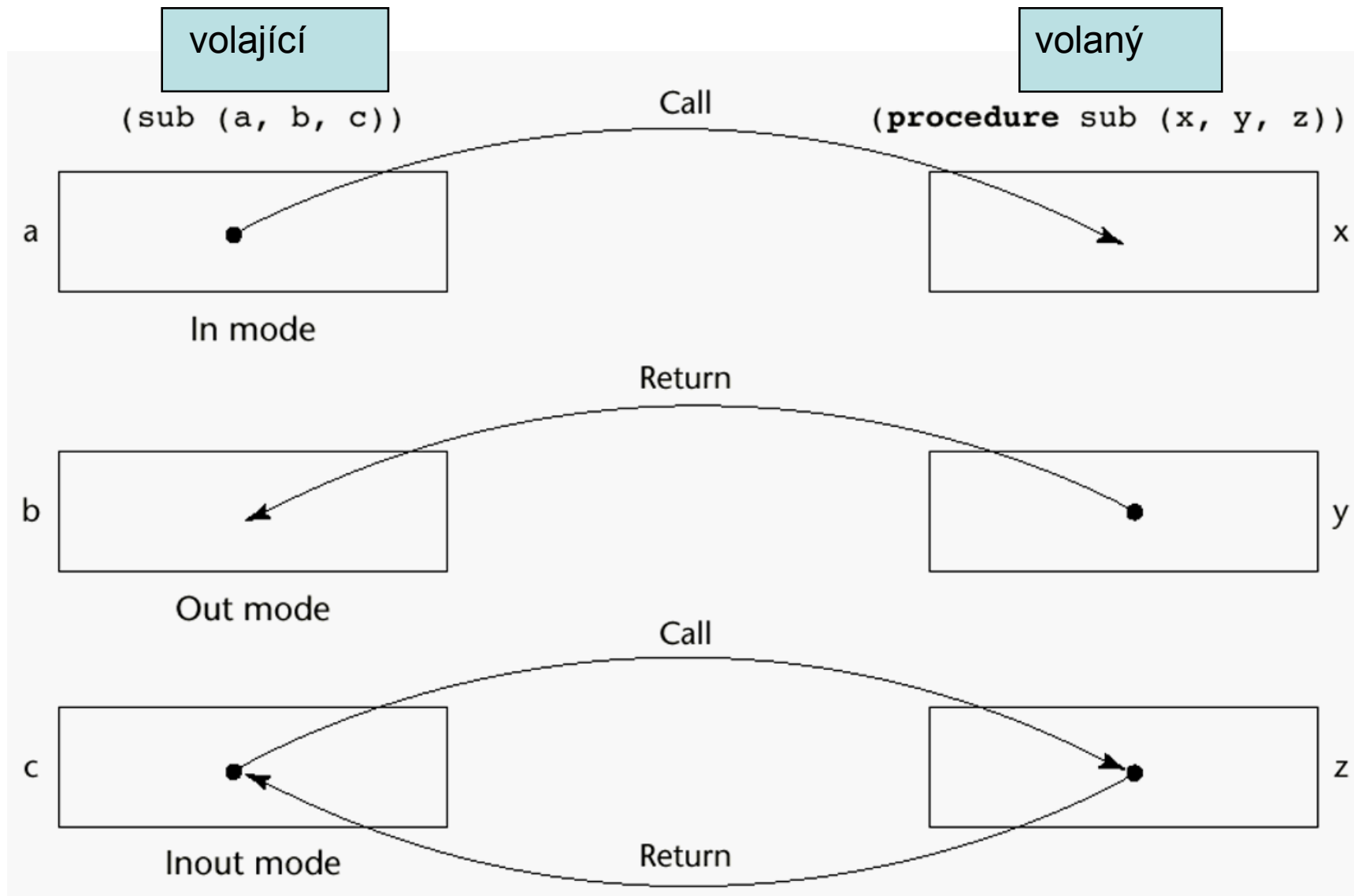
```
...
```

```
Sub( x , x ) ;      ...
```

- **Jménem** (in out mode), simuluje textovou substituci formálního parametru skutečným. Neefektivní implementace, umožňuje neprůhledné triky
- **Předání vícerozměrného pole** – je-li podprogram separátně překládán, potřebuje znát velikost pole. C, C++ má pole polí ukládané po řádcích, Údaje pro mapovací fci požadují zadání počtu sloupců např. `void fce (int matice [ ] [10]) {...}` v definici funkce. Výsledná nepružnost vede k preferenci použití pointerů na pole.

Java má jednorozměrná pole s prvky opět pole. Každý objekt pole dědí length atribut. Lze proto deklarovat pružně `float fce (float matice [ ] [ ] ) { ...}` Podobně ADA

Porovnání klasických konstrukcí – podprogramy

Porovnání klasických konstrukcí – podprogramy

- Podprogramy jako parametry, C, C++ dovolují předávat jen pointery na funkce, Ada nedovoluje vůbec

```
sub1 {  
    sub2 {  
    }  
    sub3 {  
        call sub4 (sub2)  
    }  
    sub4 (subformalni)  
        call subformalni  
    }  
    call sub3  
}
```

Jaké je výpočtové prostředí sub2 po jeho vyvolání v sub4 ? Existuje více možností

1. Mělká vazba – platné je prostředí volajícího podprogramu (sub4)
  2. Hluboká vazba – platí prostředí, kde je definován volaný podprogram (sub1)
  3. Ad hoc vazba – platí prostředí příkazu volání, který předává podprogram jako parametr (sub3)
- Blokově strukturované jazyky používají 2, SNOBOL užívá 1, 3 se neužívá

Porovnání klasických konstrukcí – podprogramy

Přetěžovaný podprogram je takový, který má stejné jméno s jiným podprogramem a existuje ve stejném prostředí platnosti (C++, Ada, Java).

Poskytuje **Ad hoc polymorfismus**

C++, ADA dovolují i přetěžování operátorů

Př.ADA

```
function "*" (A, B: INT_VECTOR_TYPE) return INTEGER is
```

```
    S: INTEGER := 0;
```

```
begin
```

```
    for I in A'RANGE loop
```

```
        S:= S + A(I) * B(I);
```

```
    end loop;
```

```
    return S;
```

```
end "*";
```

Př.C++

```
int operator *(const vector &a, const vector &b); //tzv. function prototype
```

Porovnání klasických konstrukcí – podprogramy

Generické podprogramy dovolují pracovat s parametry různých typů. Poskytují tzv **parametrický polymorfismus**

C++ obecný tvar:

template<class parameters> definice funkce, která může obsahovat class parametry

Example:

```
template <class Typf>  
Typf max(Typf first, Typf second) {  
return first > second ? first : second;  
}
```

Instalace je možná pro libovolný typ, který má definováno > , např. integer

```
int max(int first, int second)  
{return first > second ? first : second;} 1)
```

1) efekt je následující

C++ template funkce je instalována implicitně když buď je použita v příkazu vyvolání nebo je použita s & operátorem

```
int a, b, c;
```

```
char d, e, f;
```

```
...
```

```
c = max(a, b);
```


OOP

- **Objektový polymorfismus** v jazycích Java, Object Pascal a C++
- Objektové konstrukce v programovacích jazycích
- Jak jsou dědičnost a polymorfismus implementovány v překladači
- Příklady využití polymorfismu
- Násobná dědičnost a rozhraní

Př. 1 JavaZvirata v OOPOstatni

```

class Animal {
    String type ;
    Animal() {                type = "animal  ";}
    String sounds() {        return "not known";}
    void prnt() {            System.out.println(type + sounds());}
}
class Dog extends Animal {
    Dog() {                  type = "dog  "; }
    String sounds() {        return "haf";  }
}
class Cat extends Animal {
    Cat() {                  type = "cat  ";  }
    String sounds() {        return "miau";  }
}
public class Anim {
    public static void main(String [] args) {
        Animal notknown = new Animal();
        Dog filipes = new Dog();
        Cat tom = new Cat();
        tom.prnt();
        filipes.prnt();
        notknown.prnt();
    } } //konec. Co se tiskne? Dle očekávání kočka mnouka, pes steka

```

Objektové prostředky Pascalu

Př.2PascalZvířata Obdobný příklad v Pascalu

```
program Zvirata;  
{$APPTYPE CONSOLE}  
uses SysUtils;  
type  
    Uk_Zvire = ^Zvire;  
    Zvire = object  
        Druh   : String;  
        procedure Inicializuj;  
        function Zvuky: String;  
        procedure Tisk;  
    end;  
    Uk_Pes = ^Pes;  
    Pes = object(Zvire)  
        procedure Inicializuj;  
        function Zvuky: String;  
    end;  
    Uk_Kocka = ^Kocka;  
    Kocka = object(Zvire)  
        procedure Inicializuj;  
        function Zvuky: String;  
    end;
```

```
{-----Implementace metod-----}
```

```
procedure Zvire.Inicializuj;  
begin Druh := 'Zvire '  
end;  
function Zvire.Zvuky: String;  
begin Zvuky := 'nezname'  
end;  
procedure Zvire.Tisk;  
begin writeln(Druh, Zvuky);  
end;
```

```
procedure Pes.Inicializuj;  
begin Druh := 'Pes '  
end;  
function Pes.Zvuky: String;  
begin Zvuky := 'steka'  
end;
```

```
procedure Kocka.Inicializuj;  
begin Druh := 'Kocka '  
end;  
function Kocka.Zvuky: String;  
begin Zvuky := 'mnouka'  
end;
```

```
{-----Deklarace objektu-----}
```

```
var
```

```
U1, U2, U3: Uk_Zvire;
```

```
Nezname: Zvire;
```

```
Micka: Kocka;
```

```
Filipes: Pes;
```

```
{-----Hlavni program-----}
```

```
begin
```

```
Filipes.Inicializuj; Filipes.Tisk; { !!!??? }
```

```
new(U1); U1^.Inicializuj; U1^.Tisk;
```

```
Micka.Inicializuj; writeln(Micka.Druh, Micka.Zvuky);
```

```
readln;
```

```
end.
```

Konec PŘ.1ObjectPascalZvířata. Co se tiskne? Pes zde vydává neznámé zvuky

Lze zařídit stejné chování i Java programu?

Umí se stejně chovat i Java? Co se tiskne?

```
class Animal { //program AnimS.java
    String type ;
    Animal() { type = "animal " ;}
    static String sounds() { return "not known";}
    void prnt() { System.out.println(type + sounds());}
}
class Dog extends Animal {
    Dog() { type = "dog " ; }
    static String sounds() { return "haf"; }
}
class Cat extends Animal {
    Cat() { type = "cat " ; }
    static String sounds() { return "miau"; }
}
public class Anim {
    public static void main(String [] args) {
        Animal notknown = new Animal();
        Dog filipes = new Dog();
        Cat tom = new Cat();
        tom.prnt();
        filipes.prnt();
        notknown.prnt(); //vsechno se ozyva not known
    } }
PGSPorovnání© K.Ježek 2009
```

```

class Animal { //          program AnimF.java ?co to ted udela?
    String type ;
    Animal() {            type = "animal " ;}
    final String sounds() {    return "not known";}
    void prnt() {        System.out.println(type + sounds());}
}
class Dog extends Animal {
    Dog() {                type = "dog  "; }
    final String sounds() {            return "haf";  }
}
class Cat extends Animal {
    Cat() {                type = "cat  "; }
    final String sounds() {    return "miau";  }
}
public class Anim {
    public static void main(String [] args) {
        Animal notknown = new Animal();
        Dog filipes = new Dog();
        Cat tom = new Cat();
        tom.prnt();
        filipes.prnt();
        notknown.prnt();
    } } //zase vsichni jsou not known

```

```

class Animal { // soubor AnimF.java ?co to ted udela?
    String type ;
    Animal() { type = "animal " ;}
    private final String sounds() { return "not known";}
    void prnt() { System.out.println(type + sounds());}
}
class Dog extends Animal {
    Dog() { type = "dog " ; }
    private final String sounds() { return "haf"; }
}
class Cat extends Animal {
    Cat() { type = "cat " ; }
    private final String sounds() { return "miau"; }
}
public class Anim {
    public static void main(String [] args) {
        Animal notknown = new Animal();
        Dog filipes = new Dog();
        Cat tom = new Cat();
        tom.prnt();
        filipes.prnt();
        notknown.prnt();
    } //opet vsichni davaji zvuky not known
}

```

Na dalším obrázku máte kombinace private, static, final a výsledné chování


```

class Animal {
    public String type ;
    public Animal() {
        type = "animal ";
    }

```

```

//static
//private
//final
String sounds() {
    return "not known";
}
public void prnt() {
    System.out.println(type + sounds());
}
}

```

```

class Dog extends Animal {
    public Dog() {
        type = "dog ";
    }
}

```

```

//static
//private
//final
String sounds() {return "haf"; }
}

```

```

public class AnimX {
    public static void main(String [] args) {
        Animal notknown = new Animal();
        Dog filipes = new Dog();
        filipes.prnt();
        notknown.prnt();
    }
}

```

Správně štěká

//ne	ne	ano	ne	ne	ne	ano
//ne	ne	ne	ano	ano	ano	ano
//ne	ne	ne	ne	ne	ano	ne
//ne	ne	ano	ne	ne	ne	ano
//ne	ne	ne	ano	ne	ano	ano
//ne	ano	ne	ne	ne	ano	ne

Ostani kombinace hlási chybu

neštěká

Zvire = object

Druh : String;

constructor Inicializuj;

{!!! Inicializuj musí být konstruktor}

function Zvuky: String; virtual;

{!!! Zvuky musí být virtual}

procedure Tisk;

end;

. . . .

Pes = object(Zvire)

constructor Inicializuj;

{!!!}

function Zvuky: String; virtual;

{!!!}

end;

. . .

Filipes.Inicializuj;

Filipes.Tisk; { !!!??? }

new(U1);

U1^.Inicializuj;

U1^.Tisk; . . .

řešení Object Pascalem (Pascal z Delphi)

Př.Zvirata1

Zvire = class

    Druh : String;

    constructor Inicializuj;   {!!!}

    function Zvuky: String; virtual;   {!!!}

    procedure Tisk;

end;

Pes = class(Zvire)

    constructor Inicializuj;   {!!!}

    function Zvuky: String; override;   {!!!u potomka je override místo virtual}

end;

...

Filipes := Pes.Inicializuj;

Filipes.Tisk;   { !!!??? }

new(U1);

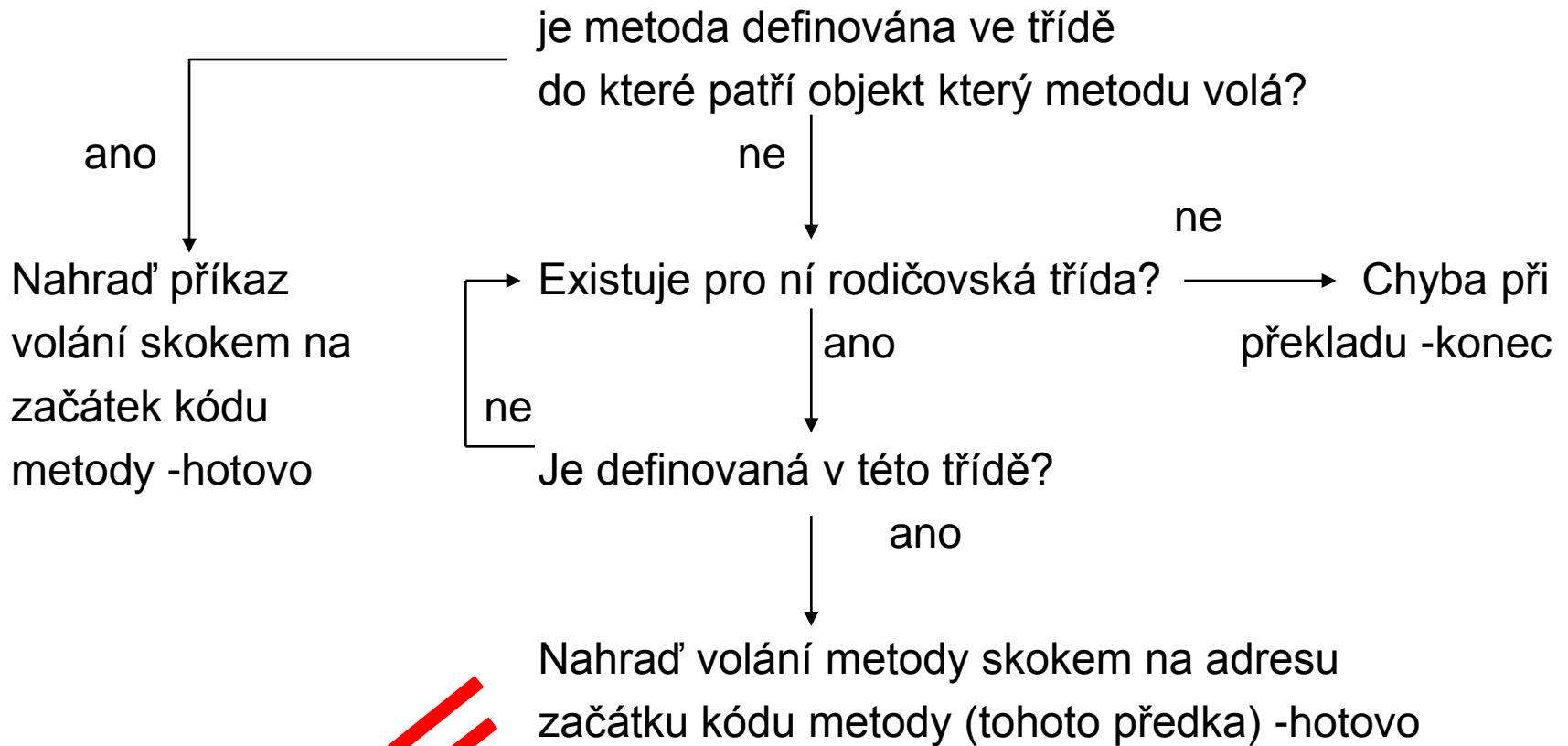
U1^:= Zvire.Inicializuj;

U1^.Tisk;

Micka := Kocka.Inicializuj;

writeln(Micka.Druh, Micka.Zvuky); . . .

Dědičnost a statická (brzká) vazba = proč pes neštěká

Obsahuje-li tato metoda volání další metody, je tato další metoda metodou předka, i když potomek má metodu, která ji překrývá – viz Zvirata

Dědičnost a dynamická (pozdní) vazba= pak pes štěká

- Realizovaná pomocí virtuálních metod
- Při překladu se vytváří pro každou třídu tzv. datový segment, obsahující:
  - údaj o velikosti instance a datových složkách
  - údaj o předkovi třídy
  - ukazatele na tabulku metod s pozdní vazbou (Virtual Method Table)
- Před prvním voláním virtuální metody musí být provedena (příp. implicitně) speciální inicializační metoda – constructor (v Javě přímo stvoří objekt)
- Constructor vytvoří spojení (při běhu programu) mezi instancí volající konstruktor a VMT. Součástí instance je místo pro ukazatel na VMT třídy, ke které instance patří. Constructor také v případech kdy je objekt na haldě ho přímo vytvoří (přidělí mu místo -tzv. Class Instance Record). Objekty tvořené klasickou deklarací (bez new ...) jsou umístěny v RunTime zásobníku, alokaci jejich CIR tam zajistí překladač.
- Volání virtuální metody je realizováno nepřímým skokem přes VMT
- Pokud není znám typ instance (objektu) při překladu (viz případ kdy ukazatel na objekt typu předka lze použít k odkazu na objekt typu potomka), umožní VMT polymorfní chování tzv **objektový polymorfismus**

Dědičnost a dynamická (pozdní) vazba

Př CPP zápis.

```
class A { public: void f( ); virtual void g( ); double x, y; } ;
```

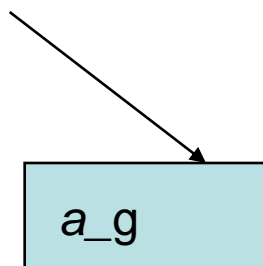
```
class B: public A { public: void f( ); virtual void h( ); void g( ); double z; } ;
```

Alokované místo (CIR) objektu *a* třídy A

Místo pro x

místo pro y

VMT ukazatel

VMT pro a

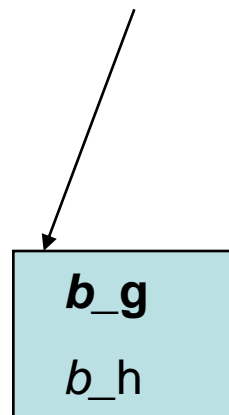
Alokované místo (CIR) objektu *b* třídy B

Místo pro x

místo pro y

místo pro z

VMT ukazatel

VMT pro b

Pozn.: *a_f* , *b_f* jsou statické, skok na jejich začátek se zařídí při překladač

Dědičnost a dynamická (pozdní) vazba

Př CPP zápis. Zde g z třídy A není ve třídě B překrytá, takže objekt b dědí a_g

```
class A { public: void f( ); virtual void g( ); double x, y; } ;
```

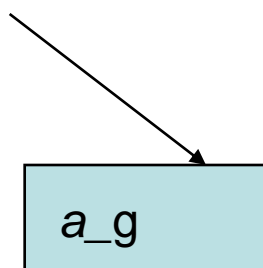
```
class B: public A { public: void f( ); virtual void h( ); double z; } ;
```

Alokované místo objektu a třídy A

Místo pro x

místo pro y

VMT ukazatel

VMT pro a

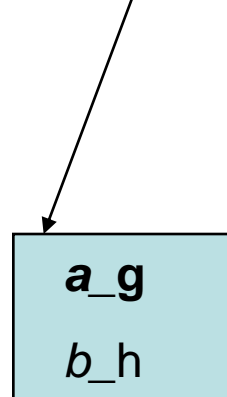
Alokované místo objektu b třídy B

Místo pro x

místo pro y

místo pro z

VMT ukazatel

VMT pro b

OOP konstrukce C++

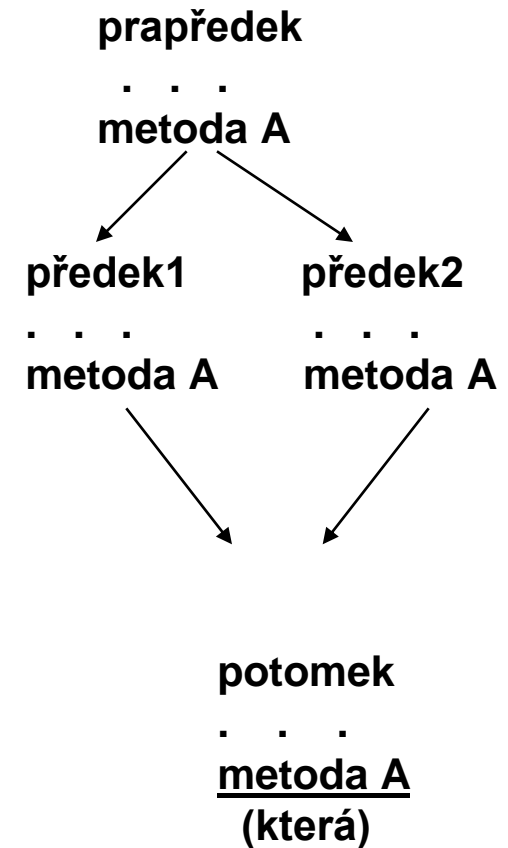
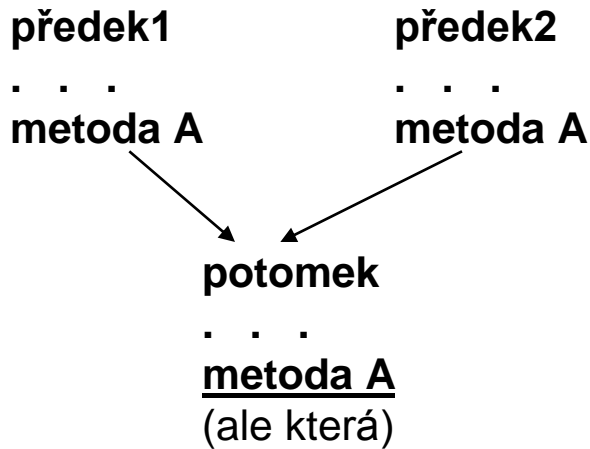
přístup v rodiči	modifikace přístupu v potomkovi	
	public	private
public	public	private
protected	protected	private
private	nepřístupný	nepřístupný

```
Př.    CLASS Předek1 { PUBLIC: int p11;
        PROTECTED: int p12;
        PRIVATE: int p13;
    };
    CLASS Předek2 { PUBLIC: int p21;
        PROTECTED: int p22;
        PRIVATE: int p23;
    };
    CLASS Potomek: PUBLIC Předek1, PRIVATE Předek2; {
        PUBLIC: int pot1;
        PROTECTED: int pot2;
        PRIVATE: int pot3;
    };
```

// Jaké datové elementy má Potomek? Public pot1, p11. Protected pot2, p12. Private pot3, p21, p22

OOP konstrukce C++ (problém násobné dědičnosti)

Řešení:

- napsat plným jménem (jméno předka :: jméno)
- virtual předek1, } slovem virtual dáme informace,
- virtual předek2 } že se má uplatnit jen jeden

Objektové vlastnosti C# (pro informaci)

- Používá **class** i **struct**
- Pro dědění při definici tříd používá CPP syntax

```
public class NovaTrida : RodicovskaTrida { . . . }
```
- V podtřídě lze nahradit metodu zděděnou od rodiče zápisem

```
new definiceMetody;
```

ta pak zakryje děděnou metodu stejného jména.
Metodu z rodiče lze ale přesto volat pomocí zápisu např.

```
base.vykresli( );
```
- Dynamická vazba je u metody rodičovské třídy povinně označena

```
virtual
```

a u metod odvozených tříd povinně označena

```
override
```

(převzato z Objekt Pascalu)

Př.

Objektové vlastnosti C# (pro informaci)

```
public class Obrazec {  
    public virtual void Vykresli ( ) { . . . }  
    . . .  
}  
public class Kruh : Obrazec {  
    public override void Vykresli ( ) { . . . }  
    . . .  
}  
public class Ctverec : Obrazec {  
    public override void Vykresli ( ) { . . . }  
    . . .  
}
```

- **Má abstraktní metody, např, abstract public void Vykresli( );
ty pak musí být implementovány ve všech potomcích a třídy s abstract metodou musí být označeny abstract**
- **Kořenem všech tříd je Object jako u Javy**
- **Nestatické vnořené třídy nejsou zavedeny**